

Broedvogelonderzoek gemeente Losser 2007

Het broedvogelonderzoek in de Gemeente Losser bestaat uit twee gedeelten. In de eerste plaats is dat het al jaren draaiende LSB-onderzoek, een van de vele SOVON-projecten en daarnaast een aanvullend onderzoek naar andere broedvogelsoorten, waarvan het de moeite waard is de populatiegrootte te monitoren.

LSB

SOVON

De afkorting LSB staat voor Landelijk Soortonderzoek Broedvogels. Bij dit project van SOVON (Vogelonderzoek Nederland) wordt getracht jaarlijks de volledige Nederlandse broedvogelpopulatie van kolonievogels (bv. Blauwe Reigers, Kokmeeuwen, Oeverzwaluwen en Roeken) en landelijk zeldzame broedvogelsoorten, zoals IJsvogels, Grote Gele Kwikstaarten, Kleine Plevieren, Ooievaars, enz. te tellen. Ook de Vogelwerkgroep Losser doet al jaren aan dit project mee, zowel aan het tellen van alle kolonievogels in de gemeente Losser als aan het inventariseren van zeldzame broedvogels.

Kolonievogels

In Twente bestaat het rijtje kolonievogels uit Blauwe Reiger, Kokmeeuw, Oeverzwaluw, Huiszwaluw en Roek. In de gemeente Losser komen daarvan drie soorten voor, nl. Oeverzwaluw, Huiszwaluw en Roek. De kolonies worden jaarlijks in het voorjaar geteld en de resultaten worden via de districtskoördinator van SOVON voor Twente bij SOVON in Beek-Ubbergen geregistreerd.

Oeverzwaluw

De i.v.m. de LAGA geplaatste permanente oeverzwaluwwand die opgebouwd is uit betonnen elementen met in totaal 240 nestopeningen, was het eerste jaar (2003) al meteen een groot succes. De pas aangekomen Oeverzwaluwen doken meteen op de wand af en lieten het tot nu toe aantrekkelijke zanddepot links liggen. In 2007 bestond de kolonie uit 70 broedparen.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Oelemars	49	43	121	148	95	117	70
Dinkel/Schokland	2	2	0	0	0	0	0
Lutterzand	14	0	0	4	9	2	8

Huiszwaluw

De Huiszwaluwen binnen de gemeente Losser laten een achteruitgang zien t.o.v. van vorig jaar. Het bolwerk van deze zwaluwensoort bevindt zich in en bij De Lutte en De Poppe. De grootste kolonie met 70 nesten bevond zich in 2007 bij Zanderink aan de Austweg in De Lutte. Hieronder staan de jaarlijkse aantallen bewoonde nesten van deze zwaluw.

2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
339	330	353	476	498	468	408

Roek

Binnen de gemeente Losser zijn momenteel drie kolonies bewoond:

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Kraesgenberg/Denekamperdijk	32	49	0	0	0	0	0
Gildehauserweg bij Dinkieweide	15	7	0	0	0	0	0
Hoek Grensweg/Gildehauserweg	18	42	41	0	0	0	0
Brilman/Gildehauserweg	5	30	25	47	86	112	122
Zoekerweg/Gronausestraat	17	27	54	76	76	66	81
Rotonde Maria Geboorteker	8	3	8	6	3	0	0
Smitsbreeweg	18	0	0	0	0	0	0
Elferink/Drielandweg	6	0	0	0	0	0	0
Kennebroeksweg	28	46	83	0	0	0	0
Losserhof	0	0	10	11	0	0	0
Bakkerskamp	0	0	1	5	3	5	8
Ringstation Overdinkel	2	0	0	2	1	1	0
Begraafplaats Overdinkel	0	5	6	1	0	0	0
R.K.-kerk Overdinkel	0	0	0	1	0	0	0
Totaal	149	209	228	149	169	184	211

De laatste jaren herstelde de roekenpopulatie zich enigszins van de zware slagen die de soort te verwerken heeft gekregen. In 1996 waren er slechts twee kolonies, maar wel met in totaal 563 nesten. De vogels zaten in het processiepark in Overdinkel. In 1998 is deze grote kolonie verjaagd, zodat er binnen de gemeentegrenzen 20 nieuwe kolonies ontstonden met in totaal 326 nesten. Door verdere verstoringen is het aantal nesten in 2001 tot 149 nesten gedaald. In de afgelopen jaren groeide de kolonie aan de Gildehauserweg door vermoedelijke verstoringen in het buitengebied. De grote, rustig gelegen kolonies aan de Denekamperdijk, Grensweg en Kennebroeksweg zijn van het ene jaar in het andere compleet verdwenen, waarna de vogels richting Losser zijn getrokken. Qua aantal is er nu wel weer een licht herstel.

Zeldzame Broedvogels

Monitoring Steenuil

Voor de monitoring van de Steenuil zijn in 2003 twee telgebieden aangewezen. Jaarlijks worden hier in het voorjaar 's nachts drie tellingen uitgevoerd. Een gebied bevindt zich rondom het Ringstation in Overdinkel en het tweede gebied ligt bij de steenfabriek aan de noordkant van Losser. Het betreft gebieden met landelijk gezien zeer hoge dichtheden. Het telgebied Overdinkel kende minder Steenuilen dan gewoonlijk. Wellicht heeft dit te maken met de opkomst van de Bosuil in dit gebied (van 1 naar 4 paren).

	2003	2004	2005	2006	2007
Steenfabriek	7	8	9	8	8
Overdinkel	11	12	14	13	10

Telgebied Losser

Teneinde de aantalontwikkelingen van zeldzame broedvogels goed te kunnen volgen zijn LSB-telgebieden die jaarlijks geïnventariseerd worden voor SOVON (Vogelonderzoek Nederland) erg nuttig. Een telgebied kan een nabij gelegen natuurgebied zijn of het werkgebied van een vogelwerkgroep dat ieder broedseizoen volledig wordt onderzocht op zeldzame broedvogels. De jaarlijkse monitoring zorgt er voor dat de gegevens vergelijkbaar zijn.

In 2007 is het wederom gelukt de gehele gemeente Losser op zeldzame soorten te karteren. Een integrale steenuiltelling is niet uitgevoerd. Er wordt naar gestreefd deze intensieve telling eens in de vijf jaar uit te voeren.

De resultaten zien er voor 2007 als volgt uit:

Ooievaar

Het paartje Ooievaars heeft het nest op het dak van een woonboerderij langs de Dinkel. Van de 3 jongen zijn er 2 groot geworden.

Grote Canadese Gans

Het eerste paar van deze soort in ons werkgebied had een territorium bij het Omleidingskanaal in de buurt van het Beuninger Achterveld.

Brandgans

Op het terrein van zandafgraving de Oelemars hebben 2 paren een territorium gehad. Er is in tegenstelling tot voorgaande jaren niet gebroed.

KolgansxBrandgans

Een gemengd paar KolgansxBrandgans had een territorium op de Oelemars. Er is geen nest gevonden.

Kleine Plevier

De Kleine Plevier is een soort van kale terreinen. Al deze pioniersbiotopen zijn onderzocht. Het leverde 4 paren op, waarvan een aantal succesvolle broedgevallen. De territoria bevonden zich op de Oelemars, de Luttermolen, de Duivelshof en het Hannekerveld.

Kerkuil

In de gemeente Losser bevonden zich 22 paren Kerkuilen. Deze bevonden zich alle in nestkasten die door VWG-Losser en NM worden gecontroleerd. Hiervan brachten 19 paren jongen groot en werden er vijf tweede legsels vastgesteld.

Nachtwaluw

Alle heidevelden zijn in het kader van het Jaar van de Nachtzwaluw nagelopen op deze nachtelijke soort. Er konden 16 territoria worden gekarteerd. De verdeling dit jaar was als volgt: Beuninger Achterheide 3 terr., Stroothuizen 2 terr., Punthuizen 2 terr., Beuninger Binnenveld 2 terr. en Lutterzand 7 terr.

Middelste Bonte Specht

In 2005 konden 8 territoria van deze super-zeldzame soort, waaronder succesvolle broedgevallen, worden vastgesteld. In 2006 is de populatie spectaculair gegroeid naar 26 paren. In 2007 groeide de populatie nog verder door tot 32 paren. De dichtheid in de kerngebieden Boerskotten en Hooge Lutte nam nog verder toe en van daaruit vestigde de specht zich ook in omliggende geschikte bossen. Met deze aantallen behoort Losser inmiddels tot het beste gebied voor de Middelste Bonte Specht in Nederland. De locaties liggen in het Borgbos, bij camping Oldekottink, Hakenberg, Paaschberg, Tankenberg, Boerskotten, Hooge Venterink, Kalheupink, Duivelshof en Koksbos.

IJsvogel

In de Gemeente Losser konden dit jaar 13 territoria van deze beekoeverbewoner worden opgespoord. De locaties waren: Puntbeek, Omleidingskanaal, Oelemars/Zandbergen, Kribbebrug, Arboretum, Koppelboer, Wewwelstad, Euverman, Snoeijinksbeek, de Pol, Glanerbeek, Mekkelhorst en Kampbrug. Buiten deze locaties werden op 1 april en 5 april nog waarnemingen verricht langs resp. de Alleeweg en bij de vijver op de Hakenberg, maar deze voldoen niet aan de criteria voor een geldig territorium.

Grote Gele Kwikstaart

In de gemeente Losser zijn alle mogelijke locaties uitgekamd op deze beeksoort. Een groot aantal broedt in speciale nestkasten onder de bruggen over de Dinkel. In totaal zijn 31 paren geregistreerd. Dit jaar kwamen de broedvogels in twee golven aan. Tot 1 april konden nog maar 16 territoria worden vastgesteld en overheerste teleurstelling. Vanaf 15 april kwam er een tweede golf op gang zodat uiteindelijk toch nog 31 territoria konden worden vastgesteld. Evenals in 2006 viel ook dit jaar het broedsucces enorm tegen.

Grauwe Klauwier

Deze zeldzame vogel wordt lang niet ieder jaar vastgesteld. Maar waarnemingen van volwassen exemplaren in geschikt broedbiotoop doen toch vermoeden dat de soort ieder jaar aanwezig zou kunnen zijn. Dit jaar werd door Hans Verhoeven op 17 juli een mannetje waargenomen aan de Zwartkampweg, vlakbij Stroothuizen. Helaas is dit niet voldoende om een geldig territorium toe te kennen.

Europese Kanarie

Dit jaar werden er 5 zingende mannetjes aangetroffen, waarvan 4 in de bebouwde kom van Losser en 1 in Overdinkel.

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen hoe in de loop der jaren deze zeldzame broedvogels zich binnen ons werkgebied hebben ontwikkeld. De soorten van de Rode lijst staan met een * aangegeven.

Soort	2004	2005	2006	2007
Ooievaar	1	1	1	1
Grote Canadese Gans	0	0	0	1
KolgansxBrandgans	0	0	0	1
Brandgans	2	2	3	2
Smient	0	1	0	0
Kleine Plevier	3	5	4	4
Kerkuil*	18	20	20	22
Steenuil*	n.g.	83	n.g.	n.g.
Nachtzwaluw*	7	12	14	16
Middelste B. Specht	2	8	26	32
IJsvogel	9	11	10	13
Grote Gele Kwikstaart	29	29	31	31
Grauwe Klauwier*	0	1	0	0
Europese Kanarie	2	7	7	5

Overige soorten

Naast dit LSB-onderzoek bestond er de behoefte om uitgebreider onderzoek te doen naar broedvogels. In 2004 zijn we begonnen met een uitgebreide soortenlijst van vogels (zie tabel) waarvan we ieder jaar het aantal territoria willen vaststellen. Aan iedere soort is een soortonderzoeker gekoppeld, iemand die er voor zorgt dat uiteindelijk alle gegevens verzameld worden en dat deze worden opgeslagen in ons archief.

Soort	2004	2005	2006	2007
Fuut	n.g.	7	8	7
Dodaars	5	5	6	8
Grauwe Gans	3	3	5	7
Kwartel	7	5	2	6
Watersnip*	1	0	1	2
Grutto*	n.g.	n.g.	1	2
Tureluur*	n.g.	n.g.	3	2
Veldleeuwerik*	n.g.	n.g.	9	13
Boomleeuwerik	6	5	5	3
Graspieper*	n.g.	n.g.	2	1
Gele Kwikstaart*	n.g.	n.g.	6	8
Roodborsttapuit	2	5	6	8
Kruisbek	n.g.	n.g.	4	0

De Futen werden gezien op het Omleidingskanaal (2 paar), Puntbeek (1 paar), De Lutte (2 paar) en de Oelemars (2 paar). De Dodaars bevond zich met 3 paar in het Arboretum, 1 paar in het natuurontwikkelingsterrein aan de oostzijde van het Arboretum, 1 paar in Stroothuizen en 3 paar in de Hengelheurne.

De Grauwe Ganzen hadden 5 territoria bij het Omleidingskanaal, 1 langs de Puntbeek en 1 op de Oelemars. De Kwartels bevonden zich bij Boerskotten, Beuninger Achterveld (2 terr.), bij de Kampbrug, bij Mekkelhorst en bij Overdinkel. Net buiten Stroothuizen riep er een in de gemeente Dinkelland. Ook bij Stroothuizen en Punthuizen bakende een Watersnip zijn territorium af. De Grutto's

zaten in het Beuninger Achterveld en in het Kremersveen en de Tureluurs bij de Saller en bij Hoenderkamp, Beuningen.

Er werden meer Veldleeuweriken aangetroffen dan vorig jaar. Waarschijnlijk door het beter doorgeven van zingende exemplaren aan de coördinatoren. Er werden territoria ontdekt bij Stroothuizen (2 terr.) Beuninger Achterveld (4 terr.), Beuninger Binnenveld (2 terr.), Hengelheurne/Snoeijinksbeek (2 terr.), Kremersveen (1 terr.) en Oelemars (1 terr.). De Boomleeuweriken werden gezien in Stroothuizen (1 terr.) en in het Beuninger Achterveld (2 terr.). De Graspieper is al bijna uit de gemeente verdwenen. Er werd nog maar 1 territorium gevonden in het Beuninger Binnenveld. Ook waren hier nog 2 territoria van de Gele Kwikstaart, die ook nog met 2 paren vertegenwoordigd was in de Hengelheurne/Snoeijinksbeek. Op het nieuwe natuurterrein op de Duivelshof werd ook een territorium gevonden, evenals 1 in het Kremersveen en 2 op de Oelemars.

De Roodborsttapuiten bevonden zich in het Beuninger Achterveld (3 terr.), Punthuizen (2 terr.), ten zuiden van Stroothuizen (1 terr.), Kremersveen (1 terr.) en Duivelshof-Oost (1 terr.). Opmerkelijk was dat dit jaar twee paren in cultuurland konden worden vastgesteld. Er werden dit jaar geen territoria van de Kruisbek gevonden.

Van alle soorten zijn (digitale) verspreidingskaarten samengesteld. Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten hebben een map met verspreidingskaarten ontvangen, zodat hun beheerplannen en subsidieaanvragen hierop afgestemd kunnen worden.

Dankwoord

Alle leden van onze VWG die gegevens hebben aangeleverd voor ons broedvogelonderzoek worden ten zeerste bedankt voor hun inspanningen. Een grote groep vrijwilligers, tellers en coördinatoren, hebben meegeholpen dit toch wel grootschalige project op 100 km² grondgebied van de gemeente Losser succesvol uit te voeren.

Rudi Lanjouw en Ben Hulsebos